

Қайрат ЖҰМАҒАЛИЕВ

АЯГӨЗ АҚИЫҒЫ

(Баллада)

*А. Матросов ерлігін қайталаған,
көзі тірі, Алматыда тұратын
Сабалақ Оразалин жайында*

Ызғырық!

Жауынгерлер бүрсеңдескен.

Кеудеде үміт оты жүр сөнбестен.

Оқ сепкен пулеметі фашистердің

Сарнайды, тіпті, жағы бір сөнбестен.

Пулемет бір тынбастан от құсады,

Мұң болып қарға адым жер көп тұсады.

Атойлап көтерілген көзсіз ерлер

Ұмтылған заматында-ақ оққа ұшады!

Күні жоқ дүлей дауыл тепсінбеген,
Бүгін де теңізден жел ексімдеген...
Жарлығын Климовтың хабарлады:
«Ефрейтор Оразалинов жетсін!»— деген.

Майданда кабак шытып, түңілместен
Сындардың бірін емес, мыңын кешкен
Сабалақ окоптармен бұқпантайлап,
Жетті тез командирге мүдірместен!

Климов

Мұны мойнын бұрмай танып:

— Жау біздің бетімізді тұр қайтарып...—

Деп үнсіз қалды,
Аға лейтенанттың
Жүзінен тепкен ыза,
мұң байкалып.

Түтігіп, қап-қара боп кеткен өңі.

Әр сөзі мығым.

Үні өктем еді:

— Амбразураны қалай да жою керек!

Оққа ұшты жігіттердің беттегені...

Сенемін —

Арыңа дақ салмасыңа!

Ротаның ұятқа қалмасына!

Ефрейтор!

Жауынгерлік тапсырма — бұл!—

Деп түйіле қарады дөң басына.

Сабалақ командирді тындай қалды.
Бұл бір сәт —
Бас тігерлік сынға айналды!
— Құп!— деп,
Екі гранатаны сайлап алып,
Бұйрықты орындауға ыңғайланды.

Сабалақ енді ұзақ бөгелмеді.
Ішінен:
«Не болса да көрем!»— деді.
Сытылып командирдің құшағынан
Шыққан соң,
Тез еңбектей жөнелгені!

Алдында —
Бекініс мен мұндалаған,
Ұмтылды соған
Намыс бұған адам!
Сабалақ ұзай бере
Жаңғырығып
Естілді жалған ұран «уралаған!»

Жол ашу үшін
Өндір жас талапқа,
Тайсалмай, көкірегін тосқан оққа —
Шықпай-ақ атакаға
«Уралаумен»
Аудармақ жау назарын басқа жаққа.

Жау қапы қалғанын тез аңғарғаны,
«Ураға» енді қайтып алданбады!

Сабалақ қайткенде де таяй түспек,
Ілгері жанталаса қарманғаны!

Білмеді демін басып, тоқтағанды,
Мұрат қып, борышты адал ақтағанды.
Атуға гранатаны оңтайланды,
Сол замат тыз етіп кеп оқ қадалды!

Ол мұны қасқағымда нали ұққан
Жау оғы тигенін кеп сол нықтан.
«Оң қолым сау!»— деді іштей.
Жан еді өзі
Қысталаңда жігері жалын атқан.

Қайсарлық
Ер жігітке жарасады!
Тұйықтан
Сын сағатта жол ашады!
Сабалақ гранатаны лақтырғанда
Қақсап қоя бергені қара саны!

Мүлт кеткені, әттең-ай, қапы қалып,
Нысананы мөлшерден жақын алып.
Тістеніп, ыза болды өз-өзінен:
Пулемет оқ боратып жатыр анық!

«Граната жоқ!
Сенімді ақтамадым.
Мен енді қалай ғана тоқталамын?!
Тұрғандай Туған Жерім,

Аягөзім:

«Қалдырма бізді ұятқа,— деп,— қарағым!»

— Ұмтыл, қарғам!— дегендей

Артын ойлап

Тұрғандай Сарыарқасы — алтын аймақ.

Туған жер аспаны да

Қадалғандай

Бұлт басқан жанарында жалтыл ойнап!

— Шешуші сәтте

Болсаң бекем,— дейді.—

Қандай шешім қабылдар екен?— дейді.—

Ер жүрек бабалардың құт мекенін

Адал сүт емген ұлдар мекендейді!—

Лезде, туған жерді еркін кешіп,

Алғандай емін-еркін ол тілдесіп...

«Тағдырым саған қарап қалды, балам!»—

Дегендей атамекен алтын бесік!

Парызын оның тағы ұқтырғаны,

Сол парыз

Нөсер оқтан бұқтырмады!

Есінде —

Кенет ширап, бойын жиып,

Әзер деп аяғына тік тұрғаны.

Серпуге ажал сепкен сұрапылды,

Сабалақ қаны қайнап,

Тұра атылды!

Дүние үнсіз қалды ішін тартып,
Ізінен аққан қаны шұбатылды.

Көрмеген тар кешуде сағы сынып,
Кұрыштай шыныққан ол сан ысылып,
Аранын ашқан ажал ұясына
Ұмтылды жанталаса жанұшырып!

Дзотқа кеуде тоса құлағаны...
Бойынан шапшып ақты бұла қаны!
Еліне қорған болсам деген арман
Ұлының тағдырдан бар сұрағаны.

Көрмеді ол жаудың тұра қашқанын да,
Рота жедел алға басқанын да:
Шыркөбелек айналып көз алдында
Дүние ғайып болды
Қасқағымда!

Күн кешкен тыныштықтан безінумен
Ер солдат
Қалған ныспы сезінуден,
Мақұрым —
Көру,
Есту,
Түйсінуден:
Адамдай мәңгілікке көзін ілген...

Тез жетіп дәрігердің бәрі осында
Таңған-ды жаралының жарасын да...

Сабалақ жатыр еді қанға бөгіп,
Қаптаған көп өліктің арасында.

...Жеңіс кеп,
Ел бақытқа кенелгенін,
Отанның
Зор даңққа бөленгенін
Сабалақ сезген емес,
Күн — керуендер
Аяғөз составындай жөнелгенін!

Білген жоқ
Дәрігерлермен табысқанын,
Олардың
Өмір үшін алысқанын:
Емделіп жатып —
Ленинград,
Таллин,
Мәскеу,
Новосібірмен «танысқанын».

Кейде бәсең,
Дерт кейде,
тіпті,
асқынды.
Тек жүрегі —
Тірлікпен жұптастырды!
Ажалға ара тұрған абзал жандар
Бір жылда
Аяғынан тік бастырды!

Самалы Сарыарқаның сіңіп өскен
Жүрегі
Қалдырмады ұлы көштен!
«Жүз жасайтын жүрек!»— деп дәрігерлер
Талай жыл шығармады мұны да естен.

